

Universiteit Utrecht

Zelfschrijfonderwijs maken

Conferentie Schrijfonderwijs PO VO

Vrijdag 11 april 2025, Gouda

Els Stronks, e.stronks@uu.nl

SchrijfLab.nl

SchrijfLab Kennisclips Docenten →LitLab →Taalbaas

Hoe sta jij in de wereld?
Wat gaat er in jou om?

Leer in SchrijfLab
verwoorden wat je denkt
en voelt.

[Ik zoek een oefening](#)

[Ik wil met een leerlijn werken](#)

Ik wil naar oefening nummer:

[Ga](#)

Universiteit Utrecht
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Schrijvers centrale
bb bulkboek
dia+plus
Schrijversvakschool

LitLab.nl

LitLab Proeven Leesclubs Staltjes Profielwerkstuk Docenten

LitLab is een digitaal laboratorium voor literatuur onderzoeken en begrijpend lezen op de middelbare school

[Naar de Proeven](#)

[Naar de Leesclubs](#)

[Naar de Staltjes](#)

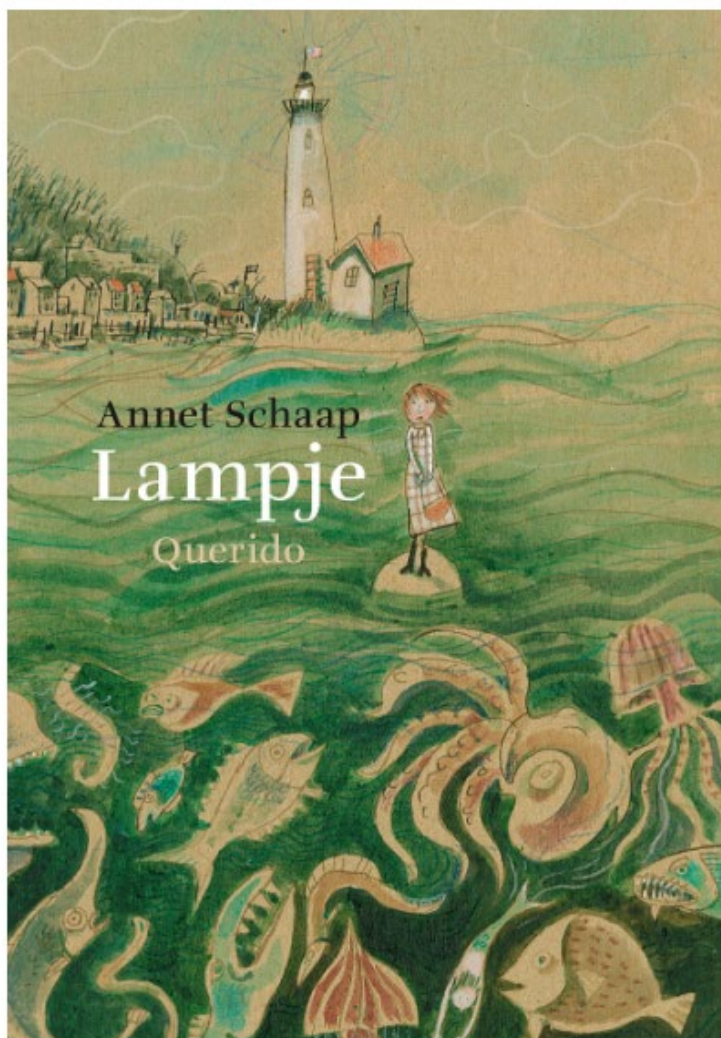
[Naar het Profielwerkstuk](#)

Proeven
Leesclubs
Staltjes
Profielwerkstuk
Docenten

Over LitLab
Workshops
FAQ
Contact

Universiteit Utrecht
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Schrijvers centrale
bb bulkboek
dia+plus
Schrijversvakschool

© 2024 Universiteit Utrecht disclaimer

'Ik wil het,' zei de kleine zeemeermin en ze was bleek als een dode.
'Maar mij moet je ook nog betalen,' zei de zeeheks. 'En het is niet
weinig wat ik verlang.'

De kleine zeemeermin, Hans Christian Andersen

Het water komt hoger en hoger en haar voeten laten de
stenen los. Ze kan wel zwemmen, maar ze doet het niet.

Mama, denkt ze, dan kom ik er maar aan. Haar vader zal vast
wel verdrietig zijn, maar dat was hij toch al. Ze laat zich zinken.

Ze voelt niet hoe in het water koude lichamen onder haar komen
zwemmen, koude armen haar vastpakken. Zwiepend groen haar,
als zeewier, wolkt in de golven. Stemmen giechelen en giebelen:
'Ach gut, een kalfje, een verdronken kalfje...'

Haar hoofd wordt boven water getild, ze wordt naar het
vuurtoreneiland getrokken en daar op de stenen gekwakt. 'Geen
tweebenen in ons water!'

Daar ligt Lampje nu, naast haar eigen voordeur, terwijl voor de
kust een schip vergaat.

DE LEZER ALS SCHRIJVER

Voorbeeld van een korte beschouwing

Bron: Miroslav Holub, *Het lied & De wetten*. Vertaald door Kamiel Vanhole,
geciteerd via: <https://dwbarchief.be/uitgave/2006/2/het-lied-de-wetten/miroslav-holub/korte-beschouwingen.html>

Een ver janken

Op 6 juli 1885
haalde een dolle hond
in de Elzas
de negenjarige Joseph Meister onderuit
en beet hem veertien keer.

Meister was de eerste patiënt
die door Pasteur werd gered
met zijn vaccin, in dertien
geleidelijke dosissen
van het verdunde virus.

Pasteur stierf tien jaar later
aan een beroerte.
De conciërge Meister
pleegde vijfenvijftig jaar later
zelfmoord, toen
de Duitsers zijn Pasteur Instituut
met al die arme honden bezetten.

Alleen het virus
stond boven dit alles.

DE LEZER ALS SCHRIJVER

Lezen

Lees van de Tjechische dichter en immunoloog Miroslav Holub (1923-1998) deze korte beschouwing [↗](#) (in vertaling van Kamiel Vanhole). Wat achtergrondinformatie: een vakgenoot van Holub, Louis Pasteur, ontdekte in de 19e eeuw dat veel ziekten te voorkomen zijn door te pasteuriseren (dat wil zeggen: door voedsel kort te verhitten). Of door mensen te vaccineren. Pasteur ontwikkelde onder meer een virus-vaccin tegen de ziekte hondsdolheid.

- welke gebeurtenissen beschrijft Holub in zijn beschouwing met als doel de lezer te informeren? En waarom juist deze gebeurtenissen?
- geeft Holub als schrijver uiteindelijk een mening, en hoe beïnvloedt die mening jou als lezer?

Universiteit
Utrecht

[https://schrijflab.nl/oefening/
/behoeftepeiling/](https://schrijflab.nl/oefening/behoeftepeiling/)

Deze oefening is onderdeel van leerlijn: [Partijprogramma - 12 \[in aanbouw\]](#)

6

76

23

64

24

6

Behoeftetepeiling

Het woord 'levensbehoefte' betekent: dat wat je echt nodig hebt in het leven. Je **eerste levensbehoefte** is dat waar je écht niet zonder kunt.

Als je Google de opdracht geeft te zoeken wat Nederlanders allemaal als 'eerste levensbehoefte' zien, dan is dat nogal wat: zout, WiFi, lopen, sex, lezen, water, ventilatie, cultuur, coaching, kennis, sport, mobiele telefoon, knuffelen, energie, reizen, wonen, slapen, mineralen, weersverwachting. En dat zijn nog maar de eerste zoekresultaten.

Google helpt je de eerste levensbehoefte van andere Nederlanders te peilen (=te meten). In deze oefening peil je jouw eigen eerste levensbehoefte, en leer je hoe die onder woorden te brengen.

Vaardigheid: [burgerschap](#)

Niveau: [onder- en bovenbouw](#)

Duur: 0 - 30 minuten

Schrijven

- Bedenk wat in jouw leven echt niet mag ontbreken, jouw eigen eerste levensbehoefte. Let op: geen persoon of ander levend wezen, maar denk aan een ding of een activiteit (= iets wat jij doet, of wat een ander voor jou doet).
- Schrijf een korte tekst van ongeveer 200 woorden over jouw levensbehoefte.
- Leg in die tekst uit wat je levensbehoefte is, en:
 - geef twee redenen waarom je niet zonder dat ding of die activiteit kunt;
 - geef twee voorbeelden van wat er zou gebeuren als je dit ding of deze activiteit niet meer had.

Op het werk bad ik tijdens de koffiepauzes. Sommige collega's reageerden daar argwanend op. Ze wilden weten waarom ik dat niet thuis deed, en het per se in de pauze moest doen. Ik heb dat nooit helemaal kunnen vatten. Ik vraag toch ook niet waarom zij hun koffie niet thuis dronken? Koffie en de gesprekken bij de automaat zijn voor sommigen een fundamentele levensbehoefte. Voor mij is bidden een levensbehoefte.

Bron: Dilara Bilgiç, *De gelabelde*. . Amsterdam 2022, 122.

Herschrijven

- Kijk nog eens goed naar wat je schreef toen je je levensbehoefte opschreef. Waar komt die behoefte vandaan? Volg je een groep, of volg je jezelf? Wil of durf je anders te zijn dan anderen in je levensbehoefte?
- Laat wat je schreef over je levensbehoefte lezen aan een ander. Bespreek je levensbehoefte met je klasgenoten.
 - Begrijpen jullie elkaars levensbehoefte (hebben jullie ze duidelijk genoeg opgeschreven)?
 - Hebben jullie allemaal andere levensbehoeften opgeschreven, of dezelfde?
 - Moeten jullie ruimte maken voor elkaars levensbehoeften, er rekening mee houden?

	Begrijpend lezen, kijken en luisteren	Doel- gericht schrijven en spreken	Creatief taal gebruiken	Schrijven om te leren	Bronnen onderzoeken en gebruiken	Reflecteren op taalactiviteiten	Doelgericht gesprekken voeren	Gesprekken voeren om te leren
Kennis uit andere leergebieden								
Vorm en betekenis van taal beschouwen								
Kennis over talige identiteit								
Kennis over schriftelijke taalverzorging								
Kennis over taalvariatie								
Kennis over taalverandering								
Kennis over verhalen								
Kennis over literaire genres								
Kennis over functies literatuur								
Kennis over leesvoorkeuren								

Stap 1. Lees de tekst.

Stap 2. Bedenk in welk genre je iets met die informatie zou willen of kunnen schrijven.

Stap 3. Bedenk bij welk kerndoel dit schrijven aansluit.

DE LEZER ALS SCHRIJVER

<https://padlet.com/estronks/zelf-gecombineerd-lees-en-schrijfonderwijs-maken-7dtxzmm5pb9mt7x>

DE LEZER ALS SCHRIJVER

AD NIEUWS REGIO SPORT SHOW KIJK PODCAST PUZZEL

▲ Beelden van de explosie bij het Guido de Brès in Rotterdam-Lombardijen © Dumpert

Eindexamenleerling van Rotterdamse school gestuurd na explosie op schoolplein: 'Wel geinig'

UPDATE Een eindexamenleerling van het Guido de Brès in Rotterdam-Lombardijen is van school gestuurd. De leerling zou een tas met een explosief in brand hebben gestoken, die vervolgens explodeerde. Dat meldt schooldirecteur Marijn van der Meijden. Het is volgens medeleerlingen gedaan uit onvrede om het schrappen van kolderdag.

Fabio Yasamin, Nadia Madnoersan 10-04-25, 10:59 Laatste update: 12:52

DE LEZER ALS SCHRIJVER

Wij slopen autowrakken, fabrieksinstallaties, industriële werktuigen en af en toe een café-interieur als mijn broer Dirk het op z'n heupen krijgt. In Lomark mag Dirk bijna nergens meer in, maar in Westerveld nog wel. Daar scharrelt hij met een meid. Als hij thuis komt ruikt hij naar chemische viooltjes. Je kunt alleen maar medelijden hebben met zo'n griet. Meestal hebben ze het over het weer, het oude liedje, de handel is slap en dat komt door het weer, maakt niet uit wat voor weer het is. Dan vloeken ze, eerst pa, dan Dirk en Sam. Dirk haalt zijn neus op en in zijn mond zit nu een rochel. Hij weet niet waar hij ermee naartoe moet zodat hij hem moet doorslikken – en hup, daar gaat ie al. Maar sinds kort is er meer aan de hand in Lomark dan het weer. Sinds ik er een tijdje tussenuit ben is het trapgevelpand van de familie Maandag verwoest door een verhuishwagen en schrikt iedereen zich om de zoveel tijd een ongeluk door een enorme ontploffing ergens. Deze dingen schijnen te maken te hebben met een jongen die Joe Speedboot heet. Hij is nieuw in Lomark, ik heb hem nog nooit gezien.

DE LEZER ALS SCHRIJVER

ze zeggen dat je alleen wordt geboren
ook als je de helft van een tweeling bent
en dat je alleen sterft
ook als je neerstort met z'n allen
of in een boot op zee vergaat
maar tussen die twee punten
kun je verbinding maken
met jezelf en met anderen
dat maakt het leven mooi